

Nd.

625. Nefndarálit

um frv. til l. um fiskveiðasjóð Íslands.

Frá minni hl. sjávarútvegsnefndar.

Sjávarútvegsnefnd hefur haft frumv. þetta til athugunar og rætt það á mörgum fundum. Nefndarmenn hafa ekki getað orðið á eitt sáttir um afgreiðslu málsins, og mun meiri hl. n., eða allir aðrir nefndarmenn en ég, skila öðru nefndarálit.

Frumvarpið um fiskveiðasjóð var flutt af sjávarútvegsnefnd samkvæmt beiðni atvinnuáráðherra. Frumvarpinu fylgdi annað frumv. um breyt. á l. um nýbyggingarráð, og voru bæði þessi frumvörp efnislega sem ein heild og miðuðu að því að leysa stofnlánaþörf útgerðarinnar á hagkvæman hátt.

Þegar frumvörp þessi voru lögð fram á Alþingi, fylgdi þeim svo hljóðandi athugasemd frá hálfu ríkisstjórnarinnar.

„Ríkisstjórnin er sammála um, að tryggja beri sjávarútveginum stofnlán með hagkvæmum vaxtakjörum. Hins vegar er ágreiningur innan stjórnarinnar um það, á hvern hátt afla skuli lánsfjár í þessu skyni. Mun verða reynt að ná samkomulagi um það, meðan þingið fjallar um málið.“

Samkvæmt þessari athugasemd virðist ágreiningurinn innan ríkisstjórnarinnar um afgreiðslu málsins hafa verið einvörðungu um öflun lánsfjárins, en öll önnur meginatriði í tillögum nýbyggingarráðs hins vegar samkomulagsatriði.

Sá mikli dráttur, sem orðið hefur á afgreiðslu þessa máls, hefur fyrst og fremst stafað af óvissu um afstöðu einstakra ráðherra til þessa atriðis málsins. Sjávarútvegsnefnd hefði ábyggilega verið búin að afgreiða málið frá sér fyrir löngu, ef ekki hefði sífellt verið von á tillögum í tilefni af áðurgreindum fyrirvara, sem fylgdi frá ríkisstjórninni. Loks koma svo tillögur um breytingar á frumv. og eru þær fluttar nefndinni af hæstv. fjármálaráðherra.

Tillögur þessar miða að þeirri meginbreytingu á frumvarpinu, að öðrum aðila er falin framkvæmd málanna, en hins vegar engin teljandi breyting gerð á fjárflyunarleiðum þeim, sem ráð hafði verið fyrir gert. Meiri hluti sjávarútvegsn. hefur fallið á að taka upp í tillögur sínar til breytinga á frumvarpinu þessi ákvæði og setja því upp sérstaka stofnlánadeild við Landsbankann, algerlega undir hans stjórn, í stað þess, að fiskveiðasjóður, sem verið hefur stofnlánasjóður sjávarútvegsins, hafi með lánin að gera.

Þessari meginbreytingu er ég andvígur og gat því ekki átt samleið með meiri hl. n. um afgreiðslu málsins. Ég skal nú gera nokkra frekari grein fyrir því, hvers vegna ég tel leið þá að leggja mál þessi undir Landsbankann óeðlilega og órétt.

Fiskveiðasjóður Íslands er ákveðinn sem stofnlánasjóður sjávarútvegsins. Hann hefur verið fjárhagslega efldur talsvert hin síðari ár, en þó ekki nægilega til þess að geta mætt allri stofnlánaþörf útvegsins. Það hefur verið einróma ósk allra hlutaðeigenda, að fiskveiðasjóðurinn yrði enn efldur og yrði áfram stofnlánasjóður útgerðarinnar. Frumvarp nýbyggingarráðs um fiskveiðasjóð hlaut eindregin meðmæli útgerðar- og sjómannasamtakanna í landinu, auk þess sem fjöldi bæjar- og sveitarfélaga samþykkti stuðning við frumv. Í frumv. nýbyggingarráðs um fiskveiðasjóð er gert ráð fyrir, að sjóðir, sem Alþingi hefur ákveðið að verja til stofnlána útvegsins, skuli sameinaðir og renna í fiskveiðasjóð og öll stofnlán útgerðarinnar því sameinuð á einum stað. Þetta ákvæði er í fullu samræmi við óskir og vilja útgerðarmanna.

Sú tillaga, sem miðar að því að stofna annan stofnlánasjóð fyrir útgerðina við hliðina á fiskveiðasjóði Íslands og halda enn aðgreindum ýmsum öðrum stofnlánasjóðum útgerðarinnar, er því að mínum dómi alröng og í fyllsta máta óeðlileg. Hið eðlilega er, að stofnlánasjóður útgerðarinnar, Fiskveiðasjóður Íslands, sem þegar er til, verði efldur og gerður fær um að anna stofnlánaþörf útvegsins.

Í þessu efni er rétt að benda á, að verði sú leið farin að stofna sérstaka stofnlánadeild á vegum Landsbankans til þess að veita 1. veðréttar stofnlán til útvegsins, þá hlýtur óhjákvæmilega svo að fara, að Fiskveiðasjóðnum, sem aðeins má lána 1. veðréttar lán, er um leið gert ókleift að halda áfram lánveitingastarfsemi sinni, þar sem hann vitanlega getur ekki veitt jafnhagkvæm lán og ráðgert er, að stofnlána-deildin við Landsbankann muni gera

Þegar nýbyggingarráð birti tillögur sínar um eflingu fiskveiðasjóðs og ný og hagkvæm stofnlán til sjávarútvegsins, þá tóku, eins og áður er hér sagt, allir útvegs-menn og flestir landsmenn þessum tillögum tveim höndum. Einn aðili brást þó illa við tillögum þessum og taldi þær í alla staði varhugaverðar og sumpart þjóðhættulegar. Þessi eini aðili var Landsbanki Íslands. Það virðist því í meira lagi undarlegt, að fram skuli koma tillaga um að fela einmitt þessum eina andstæðingi þessara lánveitingatillagna framkvæmd þeirra og það á sama tíma, sem ganga verður fram hjá þeim aðila þessara mála, fiskveiðasjóði Íslands, sem áður hefur verið ákveðinn af lögjafans hálfu sem eini stofnlánasjóður útvegsins.

Landsbankinn hefur með bréfi dags. 17. okt. s. l., sem sent hefur verið sjávarútvegsnefnd, gert grein fyrir skoðunum sínum á lánveitingafrumvarpi nýbyggingarráðs. Mér þykir í þessu sambandi full ástæða til að tilfæra hér nokkur atriði úr bréfi þessu, en þau ættu glögg að sýna, hvaða afstöðu bankinn hefur til málsins og hversu æskilegt það er fyrir þá, sem annars vilja framgang lánveitingatillagnanna, að fela Landsbankanum framkvæmd þeirra. Um eitt aðalatriði málsins, útláns-vextina, en frumv. ákveður að þeir megi ekki vera hærri en 2.5%, segir Landsbankinn:

„Það er álit vort, að það sé mjög varhugavert og geti jafnvel haft hættulegar afleiðingar fyrir þjóðarbúskapinn í heild, ef það kemur til framkvæmda.“

Vextir, sem seðladeild Landsbankans eru ætlaðir samkvæmt frumv. nýbyggingarráðs, 1½%, „eru allt of lágir“, segir í bréfinu, og bendir bankinn á, að hægt muni að fá hærri vexti erlendis, ef féð væri lánað út til margra ára.

Þá heldur bankinn því fram, að tillögur nýbyggingarráðs miði að því „að gera að engu eðlilegan og sjálfsgöðan rétt bankans til að ráða yfir starfsfé sínu“ og „að framkvæmd vissra ákvæða í frumvörpunum hljóti að leiða til þess, að starfsemi bankans lamist um ófyrirsjáanlegan tíma og að honum verði gert ókleift að rækja hlutverk sitt sem þjóðbanki.“

Frumvarpið um fiskveiðasjóð, eins og það var lagt fyrir Alþingi, felur í sér mjög þýðingarmiklar tillögur til bóta fyrir sjávarútveginn, en það er þó augljóst mál, að framkvæmd frumvarpsins, ef að lögum yrði, mundi þó skipta afgerandi máli í mörgum tilfellum.

Mér sýnist því með öllu óviðunandi, að Landsbankanum, eina aðilanum, sem hefur fjandskapast gegn málinu frá upphafi, sé falin framkvæmd þess.

Ég get ekki gengið inn á þá skoðun, að óhjákvæmilegt sé að verða við kröfum bankans og fela honum framkvæmd málsins. Alþingi eitt hefur valdið í þessum efnum, og þjóðbankinn á að beygja sig fyrir ákvörðunum þess, en getur ekki sett því neina úrslitakosti. Telji Alþingi rétt að byggja upp atvinnuvegi landsmanna og beina fjármagni þjóðarinnar til ákveðinna framkvæmda, þá hlýtur það að gera nauðsynlegar ráðstafanir í því skyni, jafnvel þó að Landsbankinn sé því andvígur og telji slíkt glæfraspil. Lánafrumvarpið um fiskveiðasjóð er undirstaða að nýsköpunarstefnu ríkisstjórnarinnar. Án hliðstæðra aðgerða í fjármálunum og frumv. felur í sér er nýsköpun atvinnulífsins óframkvæmanleg. Það er því vægast sagt teft á tæpasta vaðið að fela Landsbankanum framkvæmd undirstöðuatríða þeirra miklu mála, sem hann hefur þó enga dul dregið á, að hann væri andvígur.

Ég tel frumv. um fiskveiðasjóð í öllum aðalatriðum óhjákvæmilegan grundvöll til tryggingar á framkvæmd þeirrar atvinnuástefnu, sem ríkisstjórnin hefur lofað að beita sér fyrir.

Ég mæli því með samþykkt frumvarpsins, en tel þó rétt að gera á því nokkrar breytingar, sem allar eru í fullu samræmi við megintilgang frumvarpsins. Þannig tel ég rétt, að ákvæði 3. greinar um, út á hvaða eignir lána skuli og hvaða lánveitingar skuli ganga fyrir öðrum, verði breytt nokkuð.

Þá vil ég einnig breyta ákvæðum 7. greinar í þá átt, að lántakendur, sem fé eiga í nýbyggingarsjóðum, verði fyrst að nota það fé sitt, áður en þeir geta fengið lán úr fiskveiðasjóði.

Tillögur í framangreinda átt mun ég flytja á sérstöku þingskjali.

Alþingi, 22. marz 1946.

Lúðvik Jósefsson.